

Hange: „Strateegiliste investeeringute ekspressraja väljatöötamine“

Investeeringute tegemise takistused

EIS on tuvastanud suhtluses investoritega järgmised olulised takistused, miks investeeringud on jäetud tegemata:

Elektritarbimise hind – palju uusi investeeringuid või olemasolevate investeeringute laienemisi on ootel, sest üks võtmetegureid otsustamise juures on stabiilne elektrienergia hind. Seoses Eesti tööstuse tootlikkuse tõstmisega väheneb tööjõumahukus ja suureneb elektri tarbimise vajadus. Seetõttu on elektrienergia hinnakomponent järjest kaalukam tootmise sisend.

Roheenergia puudus – otseühenduste puudus roheenergia tootmisüksustesse (põletid ja katlad ei ole investori jaoks rohelise energia allikas). Tugevatele rahvusvahelistele brändidele on rohelise energia komponent ülioluline ärimudeli jätkusuutlikkuse seisukohast kui ka toodete ja teenuste turustamisel.

Olulised puudujäägid elektrijaotusvõrgus – vabu liitumisvõimsusi on vähe, 330 kV elektrivõrgu väljaehitus on eriti problemaatiline nt Lääne-Eestis ja Saaremaal. See on oluliseks eelduseks nii tööstusele, kui ka päikese- ja tuuleenergia arendamiseks.

Planeeringute, maatoimingute ja lubade ajamahukus ja bürokraatia (alates taristust kuni hoonestuseni) – protsessi kiirendamisel palju efektiivistamise ruumi ettevõtluskeskkonna parandamisel. Näiteks detailplaneeringud, eriplaneeringud, kasutusload, hoonestusõigused jpt. Ettevõtjale on aeg raha.

Tööstusalade madal konkurentsivõime – puudub modulaarsus ja kiire operatsioonide alustamise võimalus investorile. Enamasti pakutakse tühjasid platse mõningate ühendustega, kuid terviklahendused ei ole lõpuni välja arendatud (tootmisega alustamine Eestis aeglasem kui paljudes konkureerivates lääneriikides).

Infrastruktuuri puudus – Rail Balticu ja kaubaraudteevõrgustiku kiirem areng. Raudteeühendus Lääne-Euroopaga on olematu ja Ida-Euroopaga väga madalal tasemel. Samuti siseriiklikud probleemid – näiteks puudub Tallinna ringraudtee.

Tippspetsialistide puudus – Riigikontrolli ja HTMi raportitest selgub kõrgharidussüsteemi kohta, et igal aastal jääb ülikoolide lõpetajate hulgas Eestis puudu 1000 tippspetsialisti. Kõrgharidusreformi järel on suurenenud STEM ja riigi jaoks strateegiliselt olulistel erialade õppijate arv vaid IKT, meditsiini ja tervishoiu valdkonnas.

Oskustööjõu/välistööjõu piirangud – 2024.a oli piirarv 1303, mis ei rahulda ettevõtete tööjõu vajadusi. See tähendab, et palju kasutatakse renditööjõudu, mis omakorda tähendab laekumata tööjõumakse riigile.

Investeeringumeeetmed – puuduvad kaasuspõhise toetuse maksmiseks vahendid, et välisinvesteering Eestisse meelitada. Ehk puuduvad erakorralised vahendid strateegiliste investeeringute toetamiseks ning Eesti ei paku piisavalt finantsilist toetust investorile Eestisse maandamiseks.

Pangakontode avamise keerukus Eestis – piiratakse Eestis rahvusvaheliste majandustehingute tegemist – sh pangakontode avamine ja sulgemine, ekspordi tehingud. Kolmandate riikide residentidel on väga keeruline pangakontode avamine. Näiteks toovad nii välisspetsialistid kui tööandjad just pangakonto avamisega seotud takistusi Eestis kohanemisel ühe peamise probleemina välja.

Maksuerisuste puudumine – näiteks sotsiaalmaksu teatavate eristuste näol on võimalik tippspetsialistide värbamist lihtsustada ja tööjõu defitsiiti vähendada. Mitmetes riikides on tippspetsialistidele erandid ajutise madalama sotsiaalmaksu määra näol.

Kohaliku tooraine kasutusele võtmise protsessi aeglus – bioressursid ja maavarad. Maavarasid Eestis on, kuid nende kasutusele võtmisega seondub palju probleeme.

Koostöö avaliku sektori sees – koostöö ja kommunikatsiooni vajakajäämised riigisisestel nii avaliku sektori sees kui avaliku sektori suhtluses erasektoriga.

Regioonides elamispindade puudus (v.a Tallinn ja Tartu) – tööstusettevõtetel on elamispindadega kitsikusi, kuna ei ole enda töötajaid kuhugi paigutada. Seepärast otsitakse erinevate rendipindade lahendusi.